

Helsińska Fundacja
Praw Człowieka

Polska Sekcja
Międzynarodowej Komisji Prawników

INPRIS

Instytut Prawa i Społeczeństwa

Warszawa, 30 listopada 2015

Oświadczenie koalicji organizacji obywatelskich monitorujących wybory sędziów do Trybunału Konstytucyjnego

(OM TK 2015)

Jesteśmy obecnie świadkami bezprecedensowego ataku na Trybunał Konstytucyjny.

W oświadczeniu z 13 listopada 2015 r. wyraziliśmy głębokie zaniepokojenie faktem wstrzymywania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zakończenia procedury objęcia stanowisk przez nowo wybranych sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Z uwagi na fakt, że zgodnie z Konstytucją sędziów Trybunału powołuje Sejm, a Prezydent RP jest strażnikiem Konstytucji, **uważamy, iż Prezydent powinien odebrać ślubowanie od trzech sędziów wybranych przez Sejm 8 października 2015 r., których kadencje rozpoczęły się 7 listopada 2015 r.**

Uchwalona w ekspresowym tempie ustawa z 19 listopada 2015 r. miała na celu przeprowadzenie ponownych wyborów sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Jeszcze przed jej wejściem w życie, 25 listopada 2015 r. Sejm przyjął w ciągu kilku godzin uchwały deklarujące, że wcześniejsze uchwały o wyborze sędziów TK z 8 października 2015 r. są "pozbawione mocy prawnej". Jako uzasadnienie do podjęcia uchwał wnioskodawcy wskazali "nieprawidłowości ujawnione w toku kontroli". Tym samym Sejm wprowadził *de facto* nową przesłankę skrócenia kadencji sędziego TK.

Wszystkie sytuacje dotyczące podstaw wygaśnięcia mandatu sędziego Trybunału Konstytucyjnego zostały przewidziane przez ustawę (art. 36). Wprowadzanie zatem dodatkowych („nadzwyczajnych”) sytuacji utraty urzędu przez sędziego TK (np. na podstawie uchwał o „pozbawieniu mocy prawnej” wyboru sędziego) narusza podstawowe zasady hierarchii źródeł prawa powszechnie obowiązującego, jak również stanowi obejście obowiązujących norm prawnych.

Dodatkowo, Sejm 26 listopada 2015 r. uchwalił zmianę Regulaminu Sejmu. Przewiduje ona, że w wypadkach **”zaistnienia innych [...] okoliczności”** skutkujących koniecznością dokonania wyboru sędziego TK (innych niż te dotychczas wskazane w Regulaminie Sejmu), to Marszałek Sejmu wyznacza termin do zgłaszania kandydatów na sędziów. W tym wypadku mamy do czynienia z wprowadzeniem do Regulaminu Sejmu możliwości wyboru sędziów w oparciu o przesłankę nieprzewidzianą w ustawie o Trybunale Konstytucyjnym.

W ten sposób, jak podają media, został wyznaczony – nigdzie oficjalnie nie opublikowany – termin (do 1 grudnia 2015 r. do godz. 12.00) na zgłaszanie kandydatów na sędziów TK. Prowadzona procedura wyboru kolejnych sędziów TK

jest realizowana wbrew terminom wyznaczonym przez ustawę z 19 listopada 2015 r., która przewidywała 7-dniowy termin od wejścia w życie ustawy (tj. od 5 grudnia 2015 r.) na składanie wniosków w sprawie kandydatów na sędziów TK.

Mamy zatem do czynienia z sytuacją, w której w systemie prawnym funkcjonuje szereg sprzecznych ze sobą norm, których część będzie w najbliższym czasie przedmiotem kontroli ze strony Trybunału Konstytucyjnego podczas rozpraw w dniach 3 i 9 grudnia 2015 r. Wbrew temu co wynika z uzasadnienia ustawy z 19 listopada 2015 r., jak również uchwał z 25 listopada 2015 r., ocena **zgodności z Konstytucją podstawy prawnej podjęcia uchwał** z 8 października 2015 r. należy jedynie do Trybunału Konstytucyjnego.

Koalicja organizacji pozarządowych monitoruje wszystkie wybory sędziów do TK od 2006 r. Nasze działania miały dwójaki charakter. Po pierwsze, obserwowaliśmy przebieg procedur oficjalnych: zgłaszanie kandydatów, opiniowanie i wybór przez Sejm. Po drugie, prowadziliśmy działania własne: zbieranie informacji o kandydatach, opracowywanie profili kandydatów (m.in. w oparciu o wypełniany przez nich kwestionariusz), inicjowanie debaty na temat kandydatów i organizowanie otwartych spotkań z nimi. Naszym zdaniem wybory sędziów TK powinny spełniać dwa standardy: zapewnienie transparentnego procesu wyboru oraz wybór w oparciu o najwyższe kompetencje kandydatów. Dzisiaj dodajemy – powinny być zgodne z prawem. Monitoring obywatelski doprowadził w przeszłości m. in. do wycofania niektórych kandydatów. Monitorowanie wyboru sędziów TK napotykało także przeszkody, związane przede wszystkim ze zbyt krótkimi terminami, które ograniczały nasze działania.

Obecna procedura nie spełnia jednak standardów praworządnego wyboru sędziów TK, nie jest więc możliwe przeprowadzenie monitoringu wyborów w dotychczasowy sposób. Każdy udział w obecnej procedurze jest legitymizacją działań niezgodnych z prawem. Będziemy jednak nadal obserwowali sytuację i przekazywali informacje o procedurze, oraz o osobach, które się w tej procedurze pojawiają.

W ostatnich dniach politycy określali Trybunał mianem sądu partyjnego. Mówili, że trzeba wybrać takich sędziów, którzy nie stwierdzą niekonstytucyjności przyszłych ustaw, a które obecny TK uznałby za niekonstytucyjne, informowali że zgłaszają do TK kandydata, by mieć tam sędziego, który będzie ich przedstawicielem i będzie ich informował o tym co się dzieje w TK. **Protestujemy przeciwko takiemu definiowaniu roli Trybunału i sędziów. Obraża to wszystkich dotychczasowych sędziów, niezależnie od tego kto zgłaszał ich kandydatury. Odbiera walor niezawisłości wszystkim przyszłym sędziom. Deprecjonuje rolę Trybunału jako strażnika zgodności prawa z Konstytucją.**

Zbigniew Lasocik,

Sekcja Polska Międzynarodowej

Komisji Prawników

Danuta Przywara,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Łukasz Bojarski

INPRIS